

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 1. De obligatione ad restitutionem consideratam secundum se,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

illud, nisi à Sacerdote imponatur in penitentiam: ut potest perinde ac possunt alii virtutum actus positi in præcepto, iuxta tradita in præced. libr. 7. numer. 28. & seq. Secundo, quod satis factio sacramentalis fiat Deo, & restitutio homini. Tertio, quod satis factio fiat in futura quoque vita (satis factio appellatur) & restitutio tantum in præsentem fieri possit. Quibus adhuc alias Sotus addit, apud quem qui volet videre poterit.

Restitutio autem est actus iustitiæ commutatiuæ, quo alienum redditur ei cui debetur. Ad cuius definitionis intelligentiam notandum est, iustitiæ esse virtutem, qua homo perficitur in ordine ad alterum: qui vel est persona publica, cui bonum commune per leges procuranti obtinerari debet, atq. ad tale debitum reddendum constituitur generalis, seu legalis iustitia, per quã id facimus quod leges præscribunt, obediuntque legibus: aut est persona privata; cui tum persona publica, tum alia privata aliquid debere potest. Atq. ad tale debitum reddendum constituitur duplex iustitia specialis: nimirum, commutativa & distributiva: quarum illa efficitur ut inter priuatas personas in restitutione debiti seruetur equalitas rei ad rem, tantum scilicet reddendo, quantum ablatum est. Hæc verò, quæ versatur inter publicam personam, & priuatam, facit ut bonum commune legitime ab eadem publica distribuatur; seruata scilicet proportione inter personas, & res distribuendas: ita ut de his, illa persona plus, vel minus accipiant, quæ plus aut minus merentur.

Cum ergo hoc ita sit, dum restitutio dicitur iustitiæ commutatiuæ actus, significatur quod sit actus specialis virtutis, puta iustitiæ commutatiuæ, constituentis equalitatem dati & accepti, inter priuatas personas: ut nimirum tantumdem reddatur quantum acceptum fuit: in quo distinguitur à bonorum vel malorum communium (hoc est, officiorum, beneficiorum, dignitatum, magistratum & honorum, tam Ecclesiasticorum quam secularium, tributorum, vectigalium, aliorumque onerum) dispensatione, seu distributione: quæ actus est iustitiæ distributiuæ, dum in ea seruatur debitum bonorum communium proportio ad merita cuiusque particularis personæ. Quod verò additum est, quod alienum redditur ei cui debetur, separat restitutionem ab altero iustitiæ commutatiuæ actu, qui est nulli in ferre iniuriam.

Aduerte autem hic nomē alieni non tantum significare acceptum siue iuste siue iniuste: aut, cum ex iustitiā alteri debeatur, retentum: siue idem numero, siue idem specie, siue, etiam valore, aut demum impeditum, seu quod alius iure habuisset, nisi quis impediisset: sed etiam significare distractum, omneque damnum illatum. Aduerte etiam particulam, ei cui debetur, ideo positam esse, quod res non sit semper restituitur da illi, à quo ablata est, vel accepta, sed interdum alii: eo quod ipsi debeatur: ut v. g. hereditibus, vel vero domino, aut aliis, quibus si restitutio non fiat, peccatur contra iustitiā: cuiusmodi sunt conductor, commodatarius, colonus, is qui precario rem habet, & creditor habens pignus debitoris.

Ceterum quod in presentiarum nobis incumbit considerandum de restitutione, est illius faciendæ obligatio; quam oportet maximè exploratam esse Confessario, ad cauendum sacrilegium, quod committitur perperam absolueno sacramentaliter eum qui tali obligatione tenetur obstrictus. Illam verò considerabimus primò secundò se, deinde in ordine ad causas seu radices ex quibus nascitur, seruiò in ordine ad circumstantias secundum quas de ea iudicandum est: postremo in ordine ad diuersas species ipsius: sicque liber hic quatuor tractatus complectetur, quorum primus paucis expediri potest: non item ceteri.

TRACTATUS PRIMVS ET LIBRI CAP. I.

De obligatione ad restitutionem consideratam secundum se.

SVM MARIVM.

- 1 Necessitas restitutionis, obligationem illius ostendens, habetur ex multis sacra Scriptura locis.
- 2 Quomodo necessaria sit restitutio.
- 3 Non est necessaria necessitate mediæ.
- 4 Obligatio ad restitutionem est ex se sub mortali.
- 5 Quando obligatio restituendi sit sub mortali, si parum acceptum sit quidem, sed multis aliis similiter accipientibus, illarum est graue damnum.
- 6 Distinctio cum qua explicari potest eius rei difficultas.
- 7 Quod ea sit sub mortali, cum quis notabilem quantitatem accepit à multis, quorum nulli magnum damnum intulit.
- 8 Quomodo fieri possit talis restitutio, & quod non sit necessarium restitui totum, ad se liberandum à peccato mortali.
- 9 Obligatio est sub mortali restituendi notabilem quantitatem per modicam acceptam diuerso tempore; siue cum magno, siue cum modico interuallo.

Restitutionis necessitas ad salutem, sufficienter ostendit ipsius obligationem: cum dubium non sit cadere sub præceptum, quidquid est ad salutem necessarium, iuxta illud Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Pater verò talis necessitas ex multis Scripturæ sacra locis, vt ex cap. 2. Tobia. vers. 21. & ex cap. 29. Prouerb. versu 24. & ex cap. 18. Ezech. vers. 7. 12. & 16. ex cap. 33. eiusdem versu 15. ex cap. 22. Matth. versu 21. ex cap. 20. Lucae versu 25. ex cap. 13. ad Romanos versu 7. ex cap. 6. prioris ad Corinth. versu 8. & 9. Quibus quidem autoritatibus congruenter 14. question. 6. cap. 1. ex D. Augusti in epistola ad Macedonium habetur: Si res aliena propter quam peccatum est, reddi possit, & non redditur, penitentia non agitur sed simulatur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum, si restitui potest. Id quod ita receptum est vt pro generali regula morum habeatur, Peccatum non remittitur, nisi restituatur ablatum, de regul. iuris in 6. regul. de qua re plenius Ludouicus Molina de iustitia & iure tractat. 2. disputat. 716.

Iam cum restitutio duplex sit, vna virtualis, quæ est efficaciæ voluntatis propositum reddendi alienum, ei cui debetur: altera actualis seu realis, qua quis actu requirit ipsi alienum reddi ei, cui debetur. Prior ita est necessaria, vt nemo possit veram penitentiam agere, nec à peccatis absolui, quin habeat efficaciæ voluntatem restituendi alienum, quantum in sua potestate situm est. Nam vera penitentia esse nequit absque proposito implendi illud, ad quod tenetur quis sub peccato mortali: vt annotatum est libro quinto numer. 77. & 78.

Posterior autem necessaria est tantum necessitate præcepti affirmatiui, contenti in negatiuo, Non furaberis: quo dicitur prohibetur iniusta usurpatio rei alienæ, præcipitur tacite eiusdem rei restitutio.

Non esse verò necessariam restitutionem necessitate mediæ, quidquid Gabriel in 4. dist. 15. quest. 2. concl. 1. contraxerit, retulit Petrus à Nauarr. in libro 1. de restitut. cap. 1. arbitrat. 2. ostendit: quia necessarium esse necessitate mediæ, est tale esse, vt absque illo, siue ipsum ignores, siue non, & siue habere queas, siue nequeas, non assequaris finem cuius gratia necessaria esset ad salutem necessitate mediæ: sicut nemo absque fide saluatur quantumuis labore inculpabili ignorantia (& ideo in illo saluum censetur excusetur à peccato) sic non saluatur is qui non restituit, quantumuis per ignorantiam inuincibilem, aut per impotentiam excusetur à peccato: sicque impotens ad restitutionem faciendam, extra statum salutis non minus esset (quod absurdum est) quam impotens ad baptismum in re vel in voto suscipiendum, sicut infans, in viro suæ matris. Neque refert quod restitutor in voto, necessaria sit ad penitentiam; sine qua salus, à lapso in peccatum

mortale, nequit obtineri. Nam si id esset medium ad salutem necessarium, pariter esset & impletio cuiusvis præcepti obligantis ad peccatum mortale: cum penitentia esse non possit absque proposito illud implendi. Potest enim de quouis huiusmodi dici, quod nisi suo tempore obseruetur, salus non contingat: ipsius violatione nimirum excludente à regno celorum.

Porro obligationem ad restitutionem, dubium non est semper esse sub peccato mortali, nisi rei paruitas, aut defectus pleni consensus excuset: adeo ut illam ex pleno voluntatis consensu omittendo cum debet impleri in re, quæ prudentis iudicio, *habitatione personarum, locorum, & temporum*, sic notabilis peccatum committatur mortale: utpote quo contra iustitiam notabiliter tollitur æqualitas iure naturali inter homines seruanda: notabiliterque proximus læditur contra charitatem, animæ vitam.

Explicatio difficultatis. An cum ob rei paruitatem, venialiter solum peccatum est, obligatio restituendi sit sub mortali.

Difficultas est nihilominus, An cum ob rei paruitatem venialiter tantum peccatum auferendo alienum, peccetur interdum mortaliter id ipsum non restituendo. Ad cuius explanationem tres casus distinguendi sunt. Primus est, quando multi ab vno aliquo, auferunt quidem singuli parum, sed ita ut ille vnus magnum detrimentum inde patitur: ut quando multi eandem vineam deuasant. Secundus est, quando vnus ita accipit à multis, ut à quouis parum quidem habeat, puta vnum aut alterum assem; sed tamen colligat tandem magnam quantitatem, ut vnum vel alterum nummum aureum. Tertius est, quando vnus & idem accipit ab vno diuersis temporibus, ita ut singulis quidem vicibus parum accipiat, sed tandem magna quantitatem colligat.

Quod ad primum igitur casum attinet, certum est (ut omnes fatentur) notat Petrus à Nauar. *lib. de restitu. cap. 1. par. 1. dubit. at. 5.*) quod si multi illi, vno sciente de alio, inter se consensiant; & coniuncti siue simul, siue successiue, diripiant: ita ut vnus sine alio id non fecisset: vnusquisque eorum sicut mortaliter peccat tanquam causa totius talis damni notabilis, sic sub peccato mortali ad eiusdem damni restitutionem teneatur in defectum aliorum: ac si illud solus ipse intulisset: iuxta post dicenda de cooperantibus ad iniustam acceptionem.

Certum est item, quod si multi illi non consentiant inter se: nec vnus cognoscat detrimentum quod in eo ab aliis inferretur singuli, cum parum noceant per se, nec consensu sint noxiosi dati ab aliis: si ut venialiter tantum peccat accipiendo: ita solum sub veniali peccato teneantur restituere illud quod acceperunt: quod etiam illatum sit notabile damnum, accidit omnino præter cuiusque intentionem, ut supponimus.

In controuersia autem versatur, An tales si non consentiant quidem; intelligant tamen detrimentum magnum inferri, teneantur singuli sub peccato mortali restituere parum illud damnum quod intulerunt. Quæ de re Nauar. in *Enchir. cap. 17. num. 130.* se ait non teneri sub peccato mortali: quæ videtur quoque esse sententia Soti in 4. distinctio. 21. quæst. 1. art. 2. casu 3. & à nonnullis pro certa haberi, & sine vlla dubitatione defendi meminit Petrus à Nauar. in *cit. dubit. quinta numero 48.* qui tamen tenet contrarium cum Medina in *Cod. de rebus restit. quæst. 10. sub finem*, & Covarr. in libro 1. variar. resolut. cap. 3. numero 12. ac Iosepho Angelis in 2. part. *Florum. Theologicæ. diff. 7. de restit. nonnullis que aliis.*

Cæterum distinguendum esse censere inter casum in quo parua quantitas rei ablata talis est, ut ea restituta adhuc nihilominus extaret damnum notabile; & casum in quo illa restituta, notabile damnum amplius non extaret. Atque dicendum in priore casu priorem sententiam, & in posteriore posteriorem locum habere. In priore casu enim ad talem restitutionem non tenetur quis ratione iniustæ acceptionis, per quam (ex hypothesi) peccauit solum venialiter: leuem scilicet iniuriam inferendo, quæ non inducit de se grauem obligationem. Neque ratione iniustæ retentionis, quia non

inferat damnum notabile retinendo, nec impedit quominus illatum reparetur: quandoquidem, ut supponimus, tali restitutione facta, ipsum adhuc tale (notabile inquam) maneret. Nec demum tenetur ratione rei: cum, ex hypothesi, ea sit parua: & ideo insufficientis ad peccatum mortale habita ratione personæ damnum passæ.

In posteriore autem casu, licet eo modo damnum inferens non fuerit causa cur alii inferrent, nec mortaliter peccauerit inferendo: sciens tamen notabile nocumentum illatum esse quod posset, partem suam modicam restituendo, vitare ac tollere: non restituendo peccat mortaliter: tanquam in notabile damnum proximi ea ratione non minus consentiens, quam si acciperet sciendo suam illam acceptione cum aliorum acceptionibus coniunctam, notabile damnum inferri proximo: quod non inferretur, si ipse ab accipiendo abstineret. Quicumque enim ex actu suo, etiam leui, sit proximum passurum esse notabile damnum, neque ab eo abstinere, censetur verè causa eiusdem notabilis damni. Quam distinctionem admittit tandem cogitur Petrus à Nauar. in li. 3. de restit. c. 1. part. 1. dub. 8.

Quod attinet ad secundum casum: sententia est Nauar. in *Enchir. cap. 17. num. 140.* & Soti *lib. 5. de iustit. & iure q. 3. artic. 3. sub finem*: immo & plurium aliorum quos antea commemoratos sequitur Petrus à Nauar. in præcedenti dubitat. 7. Eum qui à pluribus modicum accipiendo, notabile quantitatem furatur, teneri sub peccato mortali eam restituere. Ratio est, quod alioqui talis, in re notabili sine peccato mortali transgredieretur præceptum Non furum faciens, quod datum est de non accipiendo alienum, nec retinendo quod iure tuum non sit. Id autem absurdum est. Deinde quod alioqui tabernarius ac negotiator quilibet posset statum augere, ac ditescere sine peccato mortali, singulos fraudando fraude modica suarum mensurarum, vel alia simili arte; quod etiam absurdum est, ut patet per illud Proverbio. 11. *Statera dolosa abominatio est apud Deum; & per illud Deuter. 25. Non habebis in sacculo diuersa pondera, maius & minus, &c. Abominatur enim Dominus Deus tuus eum, qui facit hoc. Accedit etiam ratio, quia homines alioqui in generis humani perniciem, mallerent talibus furis assuescere, quam labore & industria querere ad vitam necessaria: sicutque artes, & honesta exercitia cessarent: unde sanè reipub. perniciës & ruina sequeretur: quod esse graue malum ac peccati mortalis materiam, ius ipsum naturale dicat.*

Neque obstat quod ex tali retentione nullus sentiat detrimentum notabile: quia id non est simpliciter necessarium ad prædicti præcepti transgressionem: ut ex eo patet quod ille qui Regi, vel de communibus bonis ciuitatis subripit tres aureos, transgrediatur ipsum, peccetque mortaliter, etiam si nullus inde notabile damnum sentiat. Qui ergo alienum in notabili valore sibi usurpat, reuera violat id ipsum præceptum: etiam si non contraueniat motui ipsius, seu rationi ob quam datum est: quæ videtur fuisse, ne proximus notabile damnum pateretur. Quocirca non excusatur à peccato mortali: ut nec excusatur ille, qui fornicatur: posito etiam casu, quo nullum futuræ proles inde foret damnum, ad quod vitandum censetur datum præceptum de non fornicando. Neque audiendus est Medina in fine cit. quæst. decimæ, cum aliam vult esse rationem pauperum & aliam diuitum in re proposita. n. Cui extra casum extremæ necessitatis, pauperes perinde ac diuites nihil iuris habeant in re aliena, illi perinde ac hi, ad eiusdem rei per ipsos ablata, restitutionem obligantur.

De qua obligatione bene monet idem Petrus à Nauar. in *sine cit. dubitationis septima*: quod si domini sint incerti, pauperibus facienda sit restitutio; sin certi sint, ut eadem obligatio desinat esse sub peccato mortali, debet vnicuique restitui sua pars modica, quousque restituens tantum à se abdicarit, quantum requiritur ut quantitas ei remanens non sit magna, nec ad peccatum mortale sufficiens. Vbi nota ex disputatione quam idem author habet in sequenti dubitat. nona, obligationem sub peccato mortali, quam magna rei ablata quantitas inducit, tolli non modo restitutione totius, sed etiam illius quantitatis, quæ demptâ à toto, ipsum sit minus, quam ut iudicio prudentis sufficiat ad

peccatum mortale: vt si quis à persona medijs, & communis status abstulisset quatuor argenteos; is restitutus duobus, adhuc quidem tenetur ad restitutionem aliorum: non tamen sub peccato mortali. Ratio est, quia nullus sub mortali tenetur plus, quam notabile damnum à se datum auferre à proximo: atque in eo casu, solutis duobus argenteis manet damnum duorum aliorum; quod ex *suppositione* non est quantitas sufficiens ad peccatum mortale. Neque refert quod duo illi priores sint pars totius summæ notabilis: quia pars summæ, non est sub peccato mortali soluenda, sicut tota ipsa summa: alioqui si quis tres argenteos iam restituisset, vnum quod reliquum est, teneretur sub peccato mortali restituere: quod est absurdum, cum nullum maius nocumentum censeatur proximo illatum, tribus solutis vnum retinere; quam vnum solum accipere. Hocque procedit siue ablata sit notabilis summa ab vno, siue pluribus, & siue successiue siue simul; ex eodem autore ibidem in solutione primi argumenti. Quæ censenda sit summa notabilis ad mortale sufficiens, relinquatur prudentis iudicio: de qua re dicitur cum de furto in sequenti libro 23. numero 15. & alioque sequentibus.

9. Quod attinet ad tertium casum: Nauarr. loco citat. sentit obligationem esse ad restitutionem sub peccato mortali, quando quis multa parua accipit ab eodem sine magno temporis intervallo: vt quando accipit quotidie aliquid. Nam videns huiusmodi parua creuisse in magnam quantitatem, credere debet se incurrisse obligationem restituendi sub peccato mortali, perinde ac si totam eandem quantitatem simul accepisset: quia nihil interest paulatim, an simul proximum spoliés, cum damnum est æquale. Talem autem obligationem non esse, quando multa parua capit quis diuersis temporibus cum notabili intervallo: vt cum famulus in vno mense accipit parua quantitatē, & post vnum aut duos menses similiter accipit, ita vt spatio quatuor annorum exempli gratia, conflata sit notabilis quantitas acceptorum. Sed melius sensisse videtur Medina in Cod. de rebus restituendis *quest. 10. sub finem*, cum sine tali distinctione absoluit dixit, in proposito casu esse obligationem ad restitutionem. Cui Petrus à Nauarr. in *proced. dub. 6.* assentiens, in eam sententiam addit alios in primo casu commemoratos. Ratio verò ita sentiendi est: quod obligatio sub peccato mortali quoad restitutionem, restituetur ex notabili quantitate rei alienæ, iniuncto domino vfurpata: ita vt parum ad eam referat successiue illatum esse nocumentum, vel breui aut longo temporis intervallo, dum modo constet illatum esse notabile. Quamquam illud intervallum seruire potest cum alijs cōiecturis ad fundandam præsumptionem de domino, quod non fuerit iniuncto ipso facta talis vfurpatio rei suæ. Solent enim homines æquiori animo ferre talia parua facta, quæ in notabilem quantitatem excreuerunt, cum audiunt facta esse, alia longo tempore post alia.

TRACIATVS SECVNDVS ET LIBRI CAPVT II.

In quo obligatio ad restitutionem consideratur in ordine ad causas seu radices ex quibus nascitur.

S Y M M A R I V M.

- 10 Quotplex sit causa, seu radix ex qua oritur obligatio ad restitutionem.
- 11 Obligatio ad restitutionem quedam est ratione rei iniuste accepta: quedam ratione rei iniuste accepta.
- 12 Quedam ratione iuste acceptationis, quedam ratione iniuste acceptationis, & quedam ratione participationis in iniusta acceptatione.
- 13 Nouem modi participandi iniusta acceptatione, quibus inducitur obligatio ad restitutionem.

Hic non est sermo de obligatione ad restitutionem prout est civilis, quæ contra obligatum agi potest in iudicio; sed prout est naturalis, locum habens in foro conscientia, etiam si contra obligatum agi nequeat in iudicio.

Sciendum est autem, quod vt attigit D. Thomas 2.2. *quest. 62. art. 6.* (expresseruntque Caiet. in verbo *restitutio cap. 1. & Sotus de iust. & iure lib. 4. quest. 7. art. 2. non longe à principio, ac Coenar. ad regulam Peccatum sub iniuriam secundæ partis*) duplex sit in genere causa seu radix vnde nascitur obligatio ad restitutionem: nempe res accepta, & acceptio. Cumque res possit iniuste etiam iniuste accepta esse: tuncque acceptio, tum iniusta esse, tum etiam iniusta, per hancque obnoxius sit, vt peccato, ex *cap. 1. epistola ad Ro. in fine sic & restitutioni, non modo is à quo ea exercetur accipiendo iniuste; sed etiam is qui cum ipso accipiente iniuste participat; Sciendum inquam est, ideo fieri, vt quinque omnino distinguantur causæ seu radices, ex quibus nascitur obligatio ad restitutionem, quarum prima est, res iniuste accepta; secunda, res iniuste accepta; tertia, iusta acceptio; quarta, iniusta acceptio; quinta, participatio cum iniuste accipientibus.*

Ita vt vna sit obligatio ad restitutionem ratione rei iniuste acceptæ: vt in commodato, locato, deposito pignore, in quibus res commodata, locata, deposita, aut pignori data, iniuste accepta est. Altera verò sit, ratione rei iniuste acceptæ; vt cum quis rem ipsam habet iniuste quidem modo, sed ab eo qui illam iniuste accipit. Vbi aduerte rem non dici iniuste acceptam comparatione eius per quem est iniuste accepta; ille enim ad restitutionem tenetur ratione iniuste acceptationis (quæ est quarta radix de qua paulo post) sed dici comparatione eius qui iniuste quidem modo rem ipsam habet, sed per eum qui accipit illam iniuste. Sic cum quis furatus est equum alter emit bona fide, seu ignorans furtiuum esse: is qui furatus est ad restitutionem tenetur ratione iniuste acceptationis verò qui bona fide emit, tenetur ad eandem, ratione rei iniuste acceptæ.

Tertia autem obligatio sit ratione iuste acceptationis; vt quando res emitur & venditur vero domino, vel cum mutuo accipiuntur pecuniæ, aut aliæ res vsu consumptibiles, vel denique quoties sit contractus licitus, quo dominium rei propriæ transfertur in alterum. Quarta porro obligatio sit ratione iniuste acceptationis: vt quando committitur furtum, rapina, vsura, vel alius iniustus contractus. Quinta demum sit ratione participationis in iniusta acceptatione: quæ participatio contingit nouem modis, quos versus. his indicatis proponit in seq. art. 7. D. Thomas:

Iustus, consilium, consensus, palpo, recursus,

Participans, mutus, non obstant, non manifestans.

13. Quibus significatur, cum causa principali, id est, cum ex-
outore iniuste acceptationis, in eadem cooperari primò in-
beantem illam, siue expressè, vt dicendo: Præcipio tibi vt di-
plas: siue tacitè, vt ei qui ad tuam imperium mouetur, dicen-
do aliquid, vnde ipse possit præceptum conicere. Secundò
consulentem: quo nomine significatur non modo is qui
consilium dat, sed is etiam qui adhortatur, rogat, instruit, v-
tilitatem que facti ponit ob oculos, vel aliud simile agit, v-
de alter mouetur ad damnum inferendum. Tertio confen-
tientem, suo nimirum suffragio & autoritate: vt cum quis exe-
quitur quidpiam requirès alterius consentum: vt bellum ini-
iustum, quod non possit absque consensu Principis, aut po-
testatis publicæ suscipi. Si enim talis consensus intercesserit,
inducit consentiens obligacionem ad restitutionem om-
nium damnorum inde secutorum: & sic de similibus. Quar-
to, palpantem seu adulantem, id est, eum qui laudatione, aut
commendatione vel exprobratione, vel irrisione, vel mur-
muratione, aliove simili modo aliquem ad damnum alteri
inferendum inducit. Quintò recipientem, id est, eum qui re-
cipiendo prædam, vel illam seruando, vel aliquo modo iniu-
ste accipienti securitatem præbendo, est in causa vt damnum
inferatur, vel illatum non resarciatur. Sextò præbentem
auxilium, id est, eum qui cooperatur ad iniustam acceptio-
nem, & socius criminis dicitur; siue simul cum altero eam
realiter exequatur, siue tantum sit explorator aut mediator,
suppeditans instrumenta necessaria ad executionem. Septi-
mò mutū, id est, eum qui reprehendèdo seu prohibendover-
bis, aut consulendo aut clamando potuit damnum impedi-
re, & tacuit. Octauò non obstantem, id est, eum qui suo fau-
ore & auxilio nocumentum impedire potuit, nec voluit. No-
no non manifestantem, id est, eum qui potuit, nec voluit
damnum impedire, admonendo de iniustore, vt id ipsum da-
num